

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie**

Warszawa, 20 maja 2011 r.

**Pan
Józef Menes
Dyrektor
Instytutu Chemii Przemysłowej
im. prof. Ignacego Mościckiego
w Warszawie**

P/11/159
LWA-4101-02-04/2011

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie przeprowadziła w Instytucie Chemii Przemysłowej im. prof. Ignacego Mościckiego w Warszawie (zwanym dalej Instytutem) kontrolę gospodarowania majątkiem w latach 2009-2010.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym 29 kwietnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 *ustawy o NIK*, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Instytutu w zakresie objętym kontrolą, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Podstawą sformułowania pozytywnej oceny było m.in.: prawidłowe rozporządzanie majątkiem przy realizacji zadań statutowych (badawczo-rozwojowych), w tym w szczególności udostępnianie składników majątkowych innym podmiotom; racjonalna gospodarka finansowa zapewniająca płynność finansową oraz generująca zysk netto oraz zgodne z obowiązującymi przepisami prowadzenie ewidencji księgowej działalności gospodarczej.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niewypełnienia obowiązków wynikających z przepisów *ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane*² dotyczących m.in.: kontroli budynków i budowli oraz instalacji gazowej; przeglądów przewodów kominowych oraz prowadzenia ksiąg obiektu budowlanego.

1. W latach 2009-2010 Instytut, poza podstawową działalnością badawczo-rozwojową, prowadził działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach *ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej*³ w zakresie i formach określonych w statucie oraz działalność związaną z dzierżawą gruntu oraz wynajmem powierzchni użytkowych budynków Instytutu – w nim nie wskazaną. Przychody z działalności gospodarczej stanowiły dodatkowe źródło finansowania działalności badawczo-rozwojowej. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie i formach określonych w statucie uzyskano przychody w kwocie 2 445,8 tys. zł w 2009 r. oraz 4 488,8 tys. zł w 2010 r., które stanowiły odpowiednio 7,7% i 12,6% przychodów Instytutu ogółem. Działalność gospodarcza dotyczyła m.in.: badań i analiz technicznych substancji i produktów chemicznych; produkcji i sprzedaży urządzeń oraz wyrobów i usług; doradztwa w zakresie oceny zagrożeń chemicznych i bezpieczeństwa procesowego oraz certyfikowania. Prowadzona przez Instytut działalność gospodarcza została – stosownie do wymogów art. 2 ust. 5 *ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych*⁴ oraz art. 2 ust. 4 *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych*⁵ – wyodrębniona pod względem finansowym i rachunkowym z działalności podstawowej Instytutu.

Z tytułu dzierżawy i wynajmu składników majątkowych Instytut uzyskał w badanym okresie przychody: 6 592,5 tys. zł w 2009 r. i 6 600,3 tys. zł w 2010 r. (odpowiednio 20,7% i 18,5% przychodów ogółem).

W badanym okresie Instytut nie odprowadzał podatku dochodowego od przychodów uzyskanych z tytułu działalności gospodarczej (w tym przychodów z najmu i dzierżawy). W rozliczeniach z Pierwszym Mazowieckim Urzędem Skarbowym z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, Instytut powoływał się na art. 17 ust. 1 pkt 4 *ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych*⁶, według którego wolne od podatku są dochody, które przeznaczone zostały na jego cele statutowe.

² Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.

³ Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 ze zm. – uchylona z dniem 1 października 2010 r.

⁵ Dz. U. Nr 96, poz. 618 – weszła w życie z dniem 1 października 2010 r.

⁶ Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.

2. NIK pozytywnie ocenia sytuację ekonomiczno-finansową Instytutu, który w latach 2009-2010 osiągnął dodatni wynik finansowy (zysk netto) w wysokości odpowiednio: 306,3 tys. zł i 161,3 tys. zł, przy jednoczesnym wzroście wyniku na działalności operacyjnej z 43,2 tys. zł w 2009 r. do 192 tys. zł w 2010 r.

Głównym źródłem finansowania działalności Instytutu były środki publiczne pochodzące z budżetu państwa wynoszące w badanym okresie odpowiednio: 16 787,4 tys. zł (52,6% przychodów ogółem) i 17 793,2 tys. zł (49,9%). Największy udział miały środki przeznaczone na finansowanie projektów badawczych (w 2009 r. – 55,8% i w 2010 r. – 64,0%), a pozostałe środki stanowiły dotacje na działalność statutową. Przychody finansowane przez zleceńodawców (usługi badawczo-rozwojowe, inżynierskie, techniczne, laboratoryjne, szkoleniowe i pozostałe oraz sprzedaż licencji) wynosiły 4 139,8 tys. zł w 2009 r. (13,0% przychodów ogółem) i 6 165,7 tys. zł w 2010 r. (17,3%).

Instytut posiadał płynność finansową pozwalającą na terminowe regulowanie zobowiązań, które w badanym okresie zmniejszyły się o 2,2% (z kwoty 14 162,9 tys. zł na koniec 2009 r. do kwoty 13 861,1 tys. zł na koniec 2010 r.). Nastąpiła również poprawa w egzekwowaniu należności, które uległy zmniejszeniu o 7,5% (z kwoty 3 405,5 tys. zł na koniec 2009 r. do kwoty 3 167,9 tys. zł na koniec 2010 r.).

Uwaga NIK dotyczy 35. dniowej zwłoki w uiszczeniu za 2009 r. opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu Skarbu Państwa położonego w Krynicy (działka nr 166 o pow. 0,3081 ha), dokonanej dopiero 5 maja 2009 r., podczas gdy termin płatności określono do 31 marca każdego roku. Ww. opłaty Instytut dokonał w wysokości 3 537,44 zł łącznie z odsetkami (34,84 zł) oraz kosztami upomnienia (8,80 zł).

NIK pozytywnie ocenia działania podejmowane przez Instytut wobec dłużników nieterminowo wnoszących należności. Analiza dokumentacji 2 najemców powierzchni biurowych zalegających z opłatami na łączną kwotę 157,2 tys. zł (stanowiącą 77% należności skierowanych do sądu) wykazała, że Instytut (po upływie terminu płatności) wystawiał wezwania do zapłaty oraz występował na drogę postępowania sądowego.

3. W latach 2009-2010 Instytut był użytkownikiem wieczystym gruntów Skarbu Państwa o łącznej powierzchni 76 641 m² (w tym o pow. 73 560 m² w Warszawie i 3 081 m² w Krynicy) posadowionych na 7 działkach gruntu (w tym 6 w Warszawie i 1 w Krynicy). Posiadał też prawo własności 24 budynków zlokalizowanych na terenie Instytutu w Warszawie, prawo własności 1 lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do 1 lokalu

użytkowego w Warszawie oraz prawo własności 2 pawilonów wczasowych w Krynicy. Łączna powierzchnia użytkowa ww. budynków i lokali wynosi 45 681,88 m²

Wszystkie składniki majątkowe ujęte były (rzeczowo i wartościowo) w ewidencji księgowej Insytutu oraz inwentaryzowane z zachowaniem terminów i częstotliwości określonych w art. 26 ust. 1 *ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*⁷.

NIK pozytywnie ocenia sposób gospodarowania przez Instytut swoim majątkiem. Instytut:

- odpłatnie udostępniał do używania innym podmiotom, na podstawie umów prawa cywilnego, składniki aktywów trwałych w drodze publicznego przetargu;
- zgłaszał pisemnie Ministrowi Skarbu Państwa oraz Ministrowi Gospodarki wnioski o wyrażenie zgody na dokonanie czynności prawnej w zakresie odpłatnego oddania do używania innym podmiotom składników aktywów trwałych wraz z wymaganymi dokumentami i zgody takie uzyskał.

Pozytywnie NIK ocenia zabezpieczenie – w analizowanych 10 spośród 105 zawartych do końca 2010 r. umowach najmu – interesów Instytutu poprzez m.in.: kaucje gotówkowe, prawa zastawu na rzeczach ruchomych, możliwości dokonania zmian wysokości stawek czynszu za 1m² wynajmowanej lub dzierżawionej powierzchni w przypadku wzrostu na rynku stawek czynszu lub istotnego podwyższenia standardu przedmiotu najmu oraz zapisy o waloryzacji stawek czynszu w oparciu o średni wskaźnik zmian cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanych przez GUS.

W badanym okresie przychody Instytutu ze zbycia majątku trwałego wyniosły 23,4 tys. zł i dotyczyły sprzedaży wyeksploatowanych lub generujących wysokie koszty napraw dwóch samochodów, które zostały sprzedane zgodnie z przepisami *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu*⁸.

NIK negatywnie ocenia, pod względem kryterium legalności, nieprzestrzeganie przepisów *ustawy Prawo budowlane*. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- nieprzeprowadzania w 24 budynkach i budowlach Instytutu zlokalizowanych w Warszawie okresowych (rocznych) kontroli określonych w art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i b *ustawy Prawo budowlane*;

⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

⁸ Dz. U. Nr 97, poz. 443 ze zm.

- nieprzeprowadzania w 4 obiektach przeglądów przewodów kominowych i w 14 obiektach kontroli instalacji gazowej, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c ww. ustawy;
- braku książek obiektu budowlanego dla 2 spośród 6 budynków objętych szczegółowym badaniem, co było niezgodne z art. 64 ust. 1 ww. ustawy.

Ponadto analiza 6 książek obiektu budowlanego wykazała nierzetelne ich prowadzenie polegające m.in. na:

- brakach wpisów dotyczących daty ich założenia, numeru oraz daty protokołu odbioru obiektów, nazwy organu, numeru i daty wydania pozwolenia na użytkowanie obiektu, wykazu protokołów okresowych (rocznych) kontroli (z wyjątkiem przeglądów kominowych i gazowych), wpisów o dołączonej do książki dokumentacji, co było niezgodne z § 2 i § 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego⁹;
- niezachowaniu chronologii umieszczanych wpisów, co było niezgodne z § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia;
- użyciu korektora przy prostowaniu błędów, co było niezgodne z § 6 ust. 4 ww. rozporządzenia.

4. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli gospodarowanie przez Instytut swoim majątkiem pozytywnie wpływało na jego działalność badawczo-rozwojową. Niewykorzystane składniki majątkowe stanowiły ok. 2% całkowitej powierzchni budynków Instytutu. Według wyjaśnień Dyrektora Instytutu¹⁰ „...był to stan przejściowy, wynikający z rotacji najemców. W wielkości niewykorzystanej powierzchni ujęto również powierzchnię budynku przeznaczonego do rozbiórki”.

Ustalono, iż w kontrolowanym okresie Instytut odnawiał zasoby aparatury naukowo-badawczej stosując przepisy ustawy z 29 stycznia 2004 r. - *Prawo zamówień publicznych*¹¹, na zakup których wydatkował środki w wysokości: 1 030,4 tys. zł w 2009 r. oraz 914,9 tys. zł w 2010 r. Wydatki te w latach 2009-2010 stanowiły odpowiednio: 37,8% i 41,4% poniesionych nakładów inwestycyjnych na potrzeby badań naukowych.

W latach objętych kontrolą Instytut zwiększył wartość brutto posiadanej aparatury z kwoty 23 002,4 tys. zł w 2009 r. do kwoty 23 608,1 tys. zł w 2010 r., jednakże z powodu zamortyzowania (odpowiednio 88,7% i 88,5%) jej udział w majątku trwałym wynosił tylko

⁹ Dz. U. Nr 120, poz. 1134.

¹⁰ Wyjaśnienia z 18 kwietnia 2011 r. sygn. DN/072/44/11.

6,97% i 6,92%. Przeprowadzona na próbie 10 specjalistycznych urzędów analiza prawidłowości naliczania amortyzacji wykazała, że odpisów amortyzacyjnych dokonywano zgodnie z art. 31-33 *ustawy o rachunkowości* oraz z zastosowaniem stawek określonych w załączniku nr 1 do *ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*.

5. Dyrektor Instytutu, stosownie do art. 21 ust. 1 pkt 1 *ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych*, corocznie ustalał i aktualizował plany rzeczowo-finansowe, które zgodnie z art. 13 ust. 5 *tej ustawy* pozytywnie opiniowała Rada Naukowa Instytutu.

Sprawozdania finansowe Instytutu sporządzone terminowo i zgodnie z art. 45 ust. 1, 2 i 3 *ustawy o rachunkowości*, zawierające rzetelne dane wynikające z ewidencji księgowej Instytutu, uzyskały pozytywną opinię Rady Naukowej, a sprawozdanie za 2009 r. Minister Gospodarki zatwierdził 13 lipca 2010 r.

Terminowo i rzetelnie sporządzone i przekazane zostały do GUS sprawozdania statystyczne PNT-01 o działalności badawczej i rozwojowej.

6. Dyrektor Instytutu wywiązał się z obowiązku wynikającego z art. 54 *ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki*¹² dostosowania w terminie do 30 marca 2011 r. statutu i regulaminu organizacyjnego Instytutu do przepisów *ustawy o instytutach badawczych*. Statut został uchwalony przez Radę Naukową Instytutu 9 grudnia 2010 r. i zatwierdzony 2 lutego 2011 r. przez Ministra Gospodarki. Natomiast regulamin organizacyjny Instytutu został wprowadzony zarządzeniem Dyrektora z 11 marca 2011 r. po pozytywnym zaopiniowaniu go przez Radę Naukową i zakładową komisję związkową, zgodnie z art. 6 ust. 4 *ustawy o instytutach badawczych*.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Poddawanie posiadanych obiektów budowlanych okresowym kontrolom w wymaganym zakresie i terminach określonych w przepisach *ustawy Prawo budowlane*;
2. Założenie ksiąg obiektu budowlanego dla wszystkich budynków i budowli będących własnością Instytutu oraz rzetelne i bieżące ich prowadzenie.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, zwraca się do Pana Dyrektora o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź

¹¹ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

¹² Dz. U. Nr 96, poz. 620 ze zm.

o podjętych działaniach na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust.1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej Komisji NIK.